

különítményeseknek, akik a román csapatokkal együtt helyezkedtek el. Amikor reggel bement a műhelybe, már vártak rá. Összeverték, kezeit összekötötték és a Margit körüti fogházba kísérték. Ez nagyon megtörte őt, mert soha nem bántott senkit, mindenkinek segíteni akart, a szocializmusban is olyan módszert látott, ami a szegény emberek bajait orvosolja. Nem tartotta sem magát, sem a szocialistákat felforgatóknak, gyilkosoknak, hanem az elv igazáért küzdő embereknek. A Margit körütről kilenc hónap múlva szabadult. Anyám ezalatt mindig feketében járt azokhoz a tisztetekhez, akik ismerték őt, hogy járjanak közbe érdekében, de nem sok sikerrel. Apámat ki sem hallgatták, jegyzőkönyvet sem vettek fel. Egyszer csak azt mondták neki: mehet haza – és rabruhában hazaengedték.

Mikor már nagyobb fiú voltam, apám biztatott mindig arra, hogy tanuljak. Több ízben megmagyarázta, hogy a munkásosztály 1919-ben azért bukott le, mert nem volt elég képzett arra, hogy az országot vezetni tudja. A munkások nem alábbvalóbb emberek, mint az urak, de be kell látnunk, hogy ezek többet tudnak. Apám a legnagyobb áldozatok árán is taníttatta mind a négy gyermekét. Amit megtanultok, az a tietek, azt senki sem veheti el tőletek, én vagyont nem tudok adni, magatoknak kell megszerezni a tudást, hogy nemcsak ti, hanem az egész nép is jobban éljen.

Apám buzdított ifjúkoromban arra is, hogy foglalkozzam alaposan Dunaszentgyörgy történetével. Egyetemi hallgató koromban levéltárban és könyvtárban gyűjtöttem egy csomó adalékot, azonban a kenyérkeresettel járó gondok miatt félre kellett tennem. Egy alkalommal az újságban olvastam egy pályázatot falumonográfia megírására. Bár lekéstem a pályázatról, a megadott címre elküldtem a művem. Rövidesen *Bodor Antal*, a falukutatás atyja keresett fel személyesen Balatonkenesén, ahol ekkor éltem és elmondta, hogy művem olvasása alapján református lelkésznek gondolt és nagyon meglepődött azon, hogy gazdasági szakember vagyok. Ő gondoskodott művem kinyomtatásáról, és száz példányt kaptam belőle tiszteletpéldányként, honoráriumot nem tudott fizetni. Ebből 50 példányt szüleimnek küldtem el Dunaszentgyörgyre, hogy a rokonságnak adjanak belőle. Így jutott el kis könyvem a község lakói közé.

Gyermekkorom öregei ha feltámadnának, nem ismernének a mai falura. A roskatag, nádfödeles régi házak helyén modern villaszerű épületek állanak és nagyon megnőtt a falu. Új sorok nyíltak a Gyöpkert szántóföldjei helyén és lehoradták a Várdombot, eltűntek az ott rejlő római torony kövei. Az országot mentén új községrész épült és új iskola, új intézmények keletkeztek. A tsz modern istállóí és színei soha nem látott gépeket takarnak. Új utak is épültek a faluban és a falu felé is.

A szomszédságban épül a paksi atomerőmű, a falu határáig érnek déli részei. Új élet születik a régi helyén. Az elődök küzdelmeire és munkájára épül a jelen, a jelenre a jövő: mi magunk is egy történelmi folyamat részei vagyunk. Minden boldogság a munkából és a munka mindenható érzetéből fakad. Erre tanítottak engem Dunaszentgyörgyön gyermekkoromban, és erre tanít mindnyájunkat napjaink építőmunkája.

Dr. Dömötör Sándor

Petőfi-versből népballada

Költudomású, hogy *Petőfi Sándor* versei annyira közel állnak a nép lelkületéhez, a népköltészethez, hogy nemzedékről nemzedékre tovább élnek a nép ajkán. Szájról szájra terjednek, s közben átalakulnak. Ahogy *dr. Barsi Ernő* találóan írja egy tanulmányában: „A népdallá vált Petőfi versek sorsa is olyan, mint a népdaloké. Az állandó használatban folyton variálódnak. Olykor más versszakok is csatlakoznak hozzájuk, vagy elmaradnak belőlük.” (Népdallá vált Petőfi versek Győr-Sopron megyében. TIT kiadás. Győr, 1973)

Ennek az igazságnak szép példájára akadtam a Garam völgyében, Bényben (Biňa, Szlovákia) egy lakodalomban. Ott énekeltek egy Petőfi: Alku című verséből keletkezett balladát. Annyira kerek egész és bizonyítéka annak, hogy a szegény juhászlegényről szóló vers hogyan termékenyítette meg a nép fantáziáját és ihlette tovább, hogy át kell adjam a Honismeret olvasói számára.

Parlando

A gubacsi hegyek olda-lá-ba ül két juhász feke-te-su-bá-ba

Amint o-tan szépen beszélgetnek, azt mondja a gazdag a sze-génynek

Amott messze hegyek oldalába
 Ül két juhász fekete subába.
 Jön a gazda, így szól az egyikhez
 Kettő közül a szegényebbikhez:
 – Hallod-e te szegény juhászlegény
 Tele pénzzel ez a kövér erszény.
 Megveszem a szegénységet tőled,
 (de) Ráadásul add a szeretődöt.
 – Ha ez a pénz volna csak foglaló
 Ezer annyi meg a borralaló,
 S a világot adnád ráadásnak,
 Szép szeretőm mégsem adnám másnak! –
 Pista fiam de bízol babádban,
 Jobban mint a százezer forintban.
 Ha a babád hozzád hűtlen lenne,
 Se pénzed, se szeretőd nem lenne. –

Ha ez a pénz csakhamar elfogyna,
 Se pénzem, se szeretőm nem volna.
 Akkor lennék csak igazán szegény,
 Juhász legény, szegény juhászlegény. –
 Amott messze hegyek oldalába
 Kigyulladt a juhászok tanyája.
 Benne égett ez a Pista legény
 Juhászlegény, szegény juhászlegény.
 Barna kislány kerüli az akót
 Keresi a szeretőjét, ki vót.
 Barna kislány, hiába keresed,
 Benne égett, kit szíved szeretett. –
 Mutassák meg szeretőmnnek sírját,
 Hadd öntözsem könnyeimmel hantját.
 Mert az nékem igaz szeretőm vót
 Hadd teremjen rózsákat és bimbót. –

(Énekelte: Csókás Imre 82 é., Bény, 1981)

Dallama közismert, variáció nélküli, a faluban minden nótázó ember ismeri. Ahogy kedves házigazdánk, Csókás Ferenc mondta, már nagyapja kora óta éneklük kocsmában, búcsúban, lakodalmakban. S még egy érdekes adat az előadás módjáról: „Mindig elszerepültük. A történetet mindenki énekelte, a beszédeket egy-egy jóhangú férfi vagy lány.” A lakodalomban most is így tettek. A szereplők felálltak az asztalnál és úgy énekeltek. Hasonlóképpen éneklük a balladákat Szigetköz néhány községében is.

Dr. Timaffy László

Úrasztali terítő Kisnaményből (Debrecen). Hornyák László rajza